

Groningen, 13 november 2015

Geachte heer Alders,

Met waardering hebben wij kennis genomen van uw concept MeerjarenPlan Aardbevingsbestendig & Kansrijk Groningen. U bent er in korte tijd in geslaagd een volledig en samenhangend overzicht van de problematiek te schetsen en oplossingsrichtingen aan te dragen waarin u probeert de burger centraal te stellen en tegelijk oog houdt voor de dilemma's. Een prestatie die respect afdwingt.

U heeft het concept MJP op 4 november openbaar gemaakt om het gesprek daarover mogelijk te maken en u structureert dat overleg via twee stuurgroepen, bestuurlijk en maatschappelijk, waarbij u bij beide stuurgroepen draagvlak wil bereiken voor het MJP. Als deelnemer van de maatschappelijke stuurgroep heeft het Gasberaad het MJP goed bestudeerd en hebben we een eerste gespreksronde op 10 november met u gehad. Volgens afspraak zullen we vervolgens schriftelijk reageren zodat op 18 november in een laatste gespreksronde alle vragen en overwegingen op tafel liggen.

Wij maken daarbij onderscheid tussen een aantal zwaarwegende zorgen van onze kant enerzijds (verwoord in deze brief) en een hele serie kleinere aandachtspunten en vragen anderzijds (opgenomen in een tabel als bijlage). Waarbij we gelijk willen opmerken dat ook hier geldt dat de duivel in de details zit...

Ons eerste grote zorgpunt geldt de enorme ambitie die in uw MJP is verwoord. Natuurlijk is ambitie mooi, die moet er zijn. Maar waar we nu, na jaren van beladen historie, vooral behoefte aan hebben, is aan eerlijkheid. Aan weten waar we aan toe zijn. Liever terughoudend en bescheiden dan de wereld beloven en dat vervolgens niet waar kunnen maken. Wij zijn met het MJP erg bang voor het laatste. U bent er, sinds de publicatie van het concept, meerdere malen naar gevraagd: hoe gaat u dit in hemelsnaam uitvoeren? En een echt antwoord moet u schuldig blijven.

Wij begrijpen dat u in de korte periode dat u nu bezig bent niet alles hebt kunnen regelen. Het is logisch dat er nog geen volledige uitvoeringsorganisatie kan staan, het is logisch dat alle benodigde financiële middelen nog niet zijn gegarandeerd – het gaat immers om forse bedragen. Maar het verkrijgen van voldoende en gekwalificeerd personeel en het beschikken over voldoende financiële middelen (waar dan ook vandaan) zijn absoluut randvoorwaardelijk voor het realiseren van uw MJP. En dan nog... Dan nog zijn de planning en de inhoudelijke ambitie kwetsbaar. Is dat erg? Is het erg om de lat hoog te leggen en vervolgens maar te kijken waar we uit komen? Wij denken dat dat hier, op dit moment, inderdaad erg is.

Intern, voor uzelf, uw organisatie en uw stakeholders de lat hoog leggen, is niet erg. Maar om richting bewoners nu een enorm hoge verwachting te wekken terwijl er nog zoveel onzekerheden zijn, dat vinden wij een groot risico. De bewoners in het gaswinningsgebied zijn het vertrouwen in autoriteiten en overheden kwijt. Juist omdat deze ze al zo vaak iets hebben verteld wat niet waar bleek te zijn. **Bewoners hier mogen niet nog een keer teleurgesteld worden!** En u kunt dat met dit plan op geen enkele manier garanderen. Het plan is mooi zoals verkiezingsprogramma's ook altijd mooi zijn. Iedereen weet dat het toch nooit zo zal gaan. Wij vinden dat voor hier, voor nu, voor deze

problematiek een verkeerde keuze. U heeft maar één kans om het cynisme in deze regio te overwinnen en dat is misschien juist wel door minder te beloven en meer te doen.

Een ander zorgpunt wat hiermee samenhangt is de omvang van de versterkingsoperatie. Uit het MJP is geen beeld op te maken van die omvang. Om hoeveel woningen gaat het bij benadering? Zijn het alle gebouwen in het dorp Loppersum? Is het 70-80 %? Hoe ingrijpend zijn de versterkingsmaatregelen? In hoeveel gevallen zal het gaan om tijdelijke 'uithuisplaatsingen' en voor wat voor periode? Wij begrijpen dat er nog veel onduidelijk is. Tegelijkertijd weten we dat er ook wel heel veel kennis en informatie is. Een globaal gevoel bij wat de omvang, reikwijdte en impact van de operatie is, is noodzakelijk om steun te kunnen verlenen aan het Meerjarenprogramma.

En dan de inhoud van het MJP. Ook daar hebben we nog een paar grote vraagtekens en zorgen. Om te beginnen is het ons tegen gevallen dat u het vanaf de inleiding nadrukkelijk over 'aardbevingsschade' heeft. In uw Startnotitie van 24/7/2015 spreekt u nog over de negatieve spiraal en onevenredig nadeel door de gaswinning, in uw Meerjarenprogramma lijkt die algemene hoofdlijn ineens verdwenen. Wij vinden dat dat niet kan. Nu u, samen met de regio, een zo grote, integrale operatie opzet voor versterking en toekomst, kunt u de andere schadevraagstukken rond de gaswinning niet negeren. De integraliteit van uw plan moet wat ons betreft ook inhouden dat de schadeproblematiek integraal wordt meegenomen. Het is ondenkbaar dat alle schade en versterkingsissues worden opgelost zonder dat bijvoorbeeld de eventuele effecten van bodemdaling en zettingsschade daarin meegenomen worden. De onderzoeken en debatten rond deze en mogelijk andere onderwerpen moeten kunnen landen in uw aanpak. In materiële zin zal dat ook onvermijdelijk gebeuren maar waarom erkent u dat niet in uw MJP? Het gaat om alle schade door gaswinning, of, zo u wilt, om alle mijnbouwschade. En niet *op voorhand* uitsluitend om aardbevingsschade. Wij dringen er zeer bij u op aan om weer aan te sluiten bij uw eigen Startnotitie en consistent te spreken over "schade door gaswinning".

Dan de positie van de NAM in het MJP. Daarover zijn de signalen diffuus. Enerzijds betoogt u regelmatig dat NAM "nu eenmaal de partij is die aansprakelijk wordt gesteld en dus een plek aan tafel moet hebben". Anderzijds wordt het beeld geschetst dat de NAM alleen als financier in beeld komt maar geen beleidsmatige of uitvoerende invloed meer heeft. De NCG gaat het CVW aansturen, bewoners hebben te maken met de NCG en niet met de NAM, is dan het betoog. Wij vinden dit allemaal veel te onduidelijk en niet tegemoetkomen aan de diepe wens om de schadeafhandeling in onafhankelijke hand te brengen.

Wij begrijpen niet waarom die twee uitgangspunten niet zijn te combineren. Waarom kan de NAM niet als verantwoordelijke en aansprakelijke partij bij de NCG aan tafel zitten zonder dat zij zelf contractueel opdrachtgever zijn van het CVW? Stel dat de NAM vorig jaar níet een aparte uitvoeringsorganisatie als het CVW had ingericht? Was de NCG dan uitvoerend personeel van de NAM gaan aansturen? Of had hij dan zelf een eigen uitvoeringsorganisatie ingericht? En hadden we deze discussie dan niet gehad?

Uw redenering is dat het materieel, in de praktijk niet uitmaakt immers, wanneer u de kaders met de NAM afspreekt bent u feitelijk sturend op het CVW. Als dat waar is, geldt dat toch ook omgekeerd? Dan is het voor de NAM vooral belangrijk welke kaders zij met u afspreken en is contractuele aansturing van het CVW voor hen niet meer relevant. Wanneer u CVW feitelijk en formeel aanstuurt is het in ieder geval duidelijk. Nu moeten we gissen naar hoeveel invloed NAM nog op proces en uitvoering heeft, kan hebben en/of daadwerkelijk uitoefent. Helemaal aangezien niemand inzage heeft in de contracten tussen NAM en CVW.

Een volgend zwaar punt voor ons is het niet consequent doorvoeren van uw eigen uitgangspunt: *de bewoner centraal*. U doet dat in uw voorgestelde aanpak voor de versterkingsoperatie wel (de

keukentafelgesprekken in de stads- en dorpsvernieuwingsaanpak) maar op een aantal andere cruciale punten veel minder of niet. Vooral bij de Regelingen/Instrumentarium maken we ons zorgen over de onzichtbaarheid van dit uitgangspunt.

Om te beginnen bij de regelingen rond de woningmarkt. Een Koop/Sloopregeling komt er voor het geval er planologische of bedrijfseconomische redenen zijn voor sloop (7.1.1. p. 42). Dat is geredeneerd vanuit de overheid of NAM, níet primair vanuit de bewoners. Uitkopen kan, als de cie. Bijzondere Situaties oordeelt dat dit voor de betreffende bewoner inderdaad het laatste redmiddel is. Wij zijn het met de GBB eens dat dit voor de trotse Groninger veel te bevoogdend is. Waar is hier de bewoner centraal? Met de GBB pleiten wij voor een systematiek die borgt dat iedereen die, om zijn of haar eigen moverende redenen, weg zou willen uit het gebied dat ook moet kunnen. Of dat nu een opkoopregeling, een Moerdijkregeling, een waardedalingsregeling, een onteigeningsregeling of een andere regeling moet zijn – dat is van tweede orde. Maar er moet iets bedacht worden waardoor geen enkele Groninger zich gevangen hoeft te voelen in zijn eigen huis.

Een ander onderwerp waar de burger wat op de achtergrond dreigt te raken, is de zogenaamde drieslag. In uw Startnotitie schrijft u nog bij Conclusie 6: *Er is een grote wens tot koppelen van alle maatregelen zodat met een eenmalige ingreep in één keer herstel, versterking en toekomstwaarde gerealiseerd kan worden.* In uw MJP is de koppeling vooral gericht op de gebiedsgerichte aanpak; het combineren van woningversterking in een dorp of wijk met (collectieve) energie- en leefbaarheidsprojecten. Dat lijkt ons zeker een zinvolle aanpak maar we zijn het uitgangspunt van éénmalige ingreep in een woning wel kwijt. In uw reactie (Memo 27 juni) op onze brief van 7 juni jl. schrijft u nog dat het uitgangspunt moet zijn: *“bij alle schades die meer zijn dan lichte scheuren in het pleisterwerk een integrale aanpak (drieslag) moet worden aangeboden.”* Dit uitgangspunt zouden we graag terug zien in het MJP. Wij denken dat beide aanpakken (gebiedsgerichte versterkingsaanpak en individuele drieslag aanbod) naast elkaar uitgevoerd kunnen worden.

Ook bij de aangekondigde regeling achterstallig onderhoud zien wij het principe van de ‘bewoner centraal’ niet expliciet terug komen. Een ander bepaalt voor de bewoner dát hij achterstallig onderhoud heeft, dát deze moet worden hersteld, óf hij/zij dat zelf kan betalen en óf hij een lening moet nemen.

En de Nieuwbouwregeling, die moet worden herijkt, wordt niet expliciet herijkt vanuit het principe ‘bewoner centraal’. Er wordt gesproken over een tijdelijk instrumentarium voor de periode tot de NPR in het bouwbesluit is opgenomen. Er moet geborgd worden dat er vervolgens geen grote beperking in keuzevrijheid voor woningontwerp ontstaat. En dat de aansprakelijkheid van de NAM voor eventuele meerkosten niet verdampt.

Ook bij het ontwerp van de definitieve waardevermeerderingsregeling hechten wij aan het uitgangspunt ‘bewoner centraal’. Collectief kan prima zijn maar de bewoner moet daar wel voor kunnen kiezen. In de tijdelijke regeling was het aan de bewoner om te bepalen welke maatregel in zijn woning werd toegepast. De beperking zat hem in een limitatieve lijst duurzaamheidsmaatregelen. In de definitieve regeling zouden we nog eerder meer keuze willen zien (bijv. ook levensloopbestendige ingrepen mogelijk maken) dan minder keuze en meer afhankelijkheid van anderen. Wij brengen nogmaals een afspraak onder uw aandacht, gemaakt tussen overheden, NAM en maatschappelijke organisaties, dat de definitieve regeling nooit slechter voor inwoners mag uitvallen dan de tijdelijke. De Dialoogtafel mag dan niet meer bestaan, alle partijen hebben zich gecommitteerd aan deze afspraak en horen daarvoor te stáán. Dat zijn we de inwoners toch minimaal verplicht.

Dit zijn op dit moment onze grootste zorgpunten (te hoge verwachting, onduidelijkheid over de omvang & impact, mijnbouwschade ipv aardbevingsschade, positie NAM/CVW en consequent doorvoeren van uitgangspunt 'bewoner centraal'). Daarnaast hebben we nog vele andere aandachtspunten en vragen naar aanleiding van het MJP die we geclusterd en systematisch weer zullen geven in een bijlage. We hopen op een constructief vervolgoverleg op 18 november.

MVG,

Het Groninger Gasberaad